Nowe stanowisko zimoziołu (*Linnaea borealis* L.) pod Leżajskiem.

(Ein neuer Standort der *Linnaea borealis* L. bei Leżajsk).

Napisał

DR. MARJAN NOWIŃSKI.

W dniu 2 czerwca 1930, szkicując projekt rezerwatu w lesie klasztornym pod Leżajskiem, odkryłem tam przypadkowo nowe stanowisko zimoziołu północnego (*Linnaea borealis* L.).

W obrębie projektowanego rezerwatu, w lesie sosnowym z przewagą borówki czernicy w runie zielnem (*Pinetum silvestris vaccinosum myrtilli*) i w zazębiającym się z nim lesie sosnowo-jodłowym z roślinnością mieszaną w piętrach niższych, w pięknym, rzadkim starodrzewiu, w kilkunastu punktach ścielą się poduchy zimoziołu, złożone z tysięcy osobników. Zazwyczaj trudne do zauważenia wśród borówek, mchów i roślinności zielnej, zwracają odrazu uwagę tylko podczas kwitnienia, jak to właśnie miało miejsce w dniu odkrycia.

Poniżej podaję zdjęcie socjologiczne zespołu *Pinetum silvestris vaccinosum myrtilli*, przyczem cyfra pierwsza oznacza stosunki ilościowe, druga zaś towarzyskość.

<i>Pinus silvestris</i> — stare	4, 1—5	<i>Anemone nemorosa</i>	2—3, 2—4
„ „ — nalot	2, 1—2	<i>Oxalis acetosella</i>	1—2, 2—3
<i>Abies alba</i> — stare	1, 1	<i>Fragaria vesca</i>	1—2, 1—2
„ „ — nalot	2, 1—2	<i>Trientalis europaea</i>	2, 1—2
<i>Picea excelsa</i> — stare	1—2, 1—2	<i>Melampyrum pratense</i>	1—2, 1—2
„ „ — nalot	1—2, 1—2	<i>Veronica Chamaedrys</i>	1—2, 2
<i>Quercus pedunculata</i> — nalot	1—2, 1	<i>Linnaea borealis</i>	2, 2—4
<i>Betula verrucosa</i>	1, 1	<i>Calluna vulgaris</i>	1—2, 2
<i>Corylus avellana</i>	1, 1	<i>Hieracium murorum</i>	1—2, 1—2
<i>Rhamnus frangula</i>	1, 1	„ <i>pilosella</i>	1, 1—2
<i>Pirus communis</i>	1, 1	„ <i>auricula</i>	1—2, 2
<i>Rosa canina</i>	1, 1	<i>Scorzonera humilis</i>	1, 1—2
<i>Rubus hirtus</i>	2—3, 2—4	<i>Luzula pilosa</i>	2, 1—2
„ <i>plicatus</i>	1—2, 2	<i>Convallaria majalis</i>	2, 2

<i>Sorbus aucuparia</i>	1—2, 1	<i>Polygonatum vulgare</i>	1—2, 2
<i>Vaccinium myrtillus</i>	5, 3—5	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	2—3, 1—2
„ <i>vitis idaea</i>	2, 2,	<i>Calamagrostis epigeios</i>	1—2
<i>Hypnum Schreberi</i>	5, 5	„ <i>silvatica</i>	1—1
<i>Polytrichum commune</i>	4—5, 3—4	<i>Festuca euovina</i>	3, 1—3
<i>Pteridium aquilinum</i>	3, 1—3	<i>Poa pratensis</i>	1, 1—2
<i>Majanthemum bifolium</i>	2, 2—4	<i>Holcus lanatus</i>	1, 1

Stecki w swojej pracy „*Linnaea borealis* w Polsce“ (Lwów 1922) rozróżnia w Polsce północny i górski obszar rozmieszczenia zimoziółu.

Nowo odkryte przezemnie stanowisko koło Leżajskiego jest niezmiernie interesujące, jako najbardziej południowe z polskich stanowisk (pomijając gniazdo tatrzańskie). Pozwala ono przesunąć znacznie ku południowi środkową partję granicy północnego zasięgu zimoziółu w Polsce. Stecki na mapce w cytowanej pracy oznacza jako kres południowy tej rośliny linię Opole—Poznań (na wschód od miasta)—Płock—Warszawa—Lublin—Włodzimierz Wołyński, pozostawiając poza właściwym zasięgiem stanowiska tatrzańskie i łysogórskie. W ten sposób w środek zasięgu wdzierała się jakby wielka dyzjunkcja, sięgająca od linii Opole—Włodzimierz Wołyński po Płock.

Stanowisko pod Leżajskiem (por. mapkę), prawdopodobnie jedno z całego szeregu w Sandomierskiej kotlinie, pozwala zamknąć tę dyzjunkcję linią, łączącą je z Włodzimierzem Wołyńskim na wschodzie, zaś z Opolem przez Świętokrzyskie na zachodzie. Gdy porównamy mapkę Gigera (1912) z mapką Steckiego (1922), wreszcie z moim, załączonym tutaj szkicem (1930), zauważyć musimy, że w miarę odkrywania nowych stanowisk zimoziółu w Polsce, południowy kres jego zasięgu przesuwają się coraz bardziej w stronę Karpat. Jest bardzo prawdopodobne, że dokładniejsze badania odkryją szereg niezniszczonych jeszcze jego stanowisk w Karpatach i na Podkarpaciu i że wtedy zniknie zupełnie przerwa pomiędzy obszarem rozmieszczenia północnym, a górskim (Stecki), a zasięg zimoziółu obejmie prawie całą Polskę z wyłączeniem chyba Podola i Pokucia.

Wtedy może go nawet zaliczymy do reliktywów migracyjnych, rozszerzających swój stan posiadania już po przejściu epok lodowych.

Stanowisko *Linnaea borealis* w lesie klasztornym pod Leżajskiem objęte jest proponowanym rezerwatem częściowym i o ile on dojdzie do skutku, stanowisko to uniknie zagłady. Zniszczenie nie grozi mu zresztą bezpośrednio, gdyż zimoziół występuje tu w wielu tysiącach okazów, zdrowo i bujnie rosnących.

(Mapka załączona jest uzupełnieniem szkicu Steckiego).

Tryńcza, 28 listopada 1930.